

Thierry de Montbrial – Puterea publică și profesioniștii reflecției

Marius Stoian | [13 noiembrie 2011](#)

[Email](#) [Print](#) [0 comentarii](#)



Considerat „un Dumnezeu francez al relațiilor internaționale”, profesorul Thierry de Montbrial vorbește, în exclusivitate pentru **Q Magazine**, despre poziția României în contextul rețelelor globale și despre influența subtilă în lumea contemporană.

Q Magazine: Domnule profesor, nu cu multă vreme în urmă ați participat la București la seminarul academic „Penser l’Europe”, în calitate de președinte al IFRI. Sunteți, de asemenea, și membru în comitetul director Bilderberg, în Clubul Siècle de la Paris. Simultan, alți doi dintre cei mai puternici oameni ai Planetei, mă refer la președintele Clubului Bilderberg, viconte Etienne Davignon, și Richard Haass, președintele Comitetului de Relații Externe, au conferențiat la sediul BNR despre viitorul Uniunii Europene. Contextul mai sus-menționat poate însemna și o semnalizare de acces pentru România în această „zonă rarefiată”? Unii analiști au concluzionat chiar că nu întâmplător a fost ales Bucureștiul pentru a se proiecta anumite mesaje.

Thierry de Montbrial: Eu cred că prin astfel de manifestări și prezențe se certifică, o dată în plus, reintrarea României în circuitul universal de valori și idei. Este un semn de normalitate ca acest gen de „experiențe” să fie privit drept o „a doua treaptă” după ce România are deja un stagiul ca membru în instituțiile formale, Uniunea Europeană

și NATO. Pe de altă parte, nu cred că este vorba de un moment cu încărcătură specială, ci de un eveniment, dintr-o serie de evenimente ce se vor derula oarecum periodic. Sunt două componente care trebuie luate în discuție: da, este normal ca elita, oamenii de putere din România să participe la conferințe publice ale unor asemenea cluburi, grupuri internaționale, dar la fel de normal este ca români remarcabili să facă parte, în mod activ, din aceste cluburi. Aș avea o observație: ne întâlnim peste tot cu această teorie, a complotului, a conspirației. De ani de zile citesc „fantasme” stârnite de acest grup, Bilderberg, ce iau forma unor cărți, articole de ziar, etc. Nu am avut niciodată sentimentul că fac parte dintr-o guvernare fantomă a lumii. E adevărat că un anumit număr de persoane au o influență certă în întreaga lume, însă, dacă vrem să înțelegem concret natura influenței acestor cluburi, trebuie să ne ștergem din minte teoria complotului.

Influență are un caracter subtil

Q: Ne aflăm, cu siguranță, într-un areal în care înfloresc speculațiile generate, în parte, și de caracterul discret „evidențiat” de aceste forme de agregare ale elitei transdisciplinare globale. În încercarea de a „alunga” aceste fantasme, poate nu ar fi lipsit de interes să încercați o clasificare, volens-nolens simplificatoare, a acestor organizații și a acțiunilor lor.

T.M.: Sunt mai multe categorii de organizații care acționează prin influență, noțiune ce are un caracter, într-adevăr, subtil. Există cluburi, precum Bilderberg sau Comisia Trilaterală, care dezbat tendințe majore, idei generale importante, principii fundamentale, care nu iau însă forme concrete, scrise.

Există o a doua categorie, de alt grad, aceea a think-tankurilor, cum este IFRI, care livrează analize aplicate, concrete, ale unor tendințe. Nici unele nu pretind să impună modalități de a vedea, ci doar anumite elemente de analiză, de reflecție, elemente de previziune, pentru a ajuta, pentru a ilumina oamenii în luarea deciziilor, dar nu pretind să dicteze decizii.

Mai există, nu în ultimul rând, „cluburi de socializare”, aș spune eu, cum știți că este Clubul Secolului (Siècle), care constă într-o întâlnire pentru cină, o dată pe lună și unde se regăsesc personalități importante, din domenii diferite, care își vorbesc, care constituie rețele de amiciție. Și simplul fapt de a se cunoaște este – nu? – o formă de influență. Dar o altă distincție necesară este aceea că niciuna dintre exprimările de

mai sus nu împart același rol cu al lobiștilor, al căror scop e de a pune presiune pe instituțiile de decizie pentru a susține anumite interese private.

Q: Am publicat, chiar în această revistă, o serie de analize în care am abordat problematica aceasta a interconectării rețelelor globale. Un raport interesant de studiat mi se pare a fi cel dintre puterea reală, înțelegând puterea publică, puterea instituționalizată, posesoare a pârgurilor de constrângere și puterea subtilă, adică forța autorității epistemice, forța grupurilor de expertiză, forța rețelelor. Am regăsit în lucrarea dumneavoastră, „Acțiunea și sistemul lumii”, două concepte operaționale în acest câmp: „uzina de fabricație a deciziilor” și „oligopolul de decizie”.



T.M.: Când vorbesc despre „uzina de fabricație a deciziilor”, mă refer la elementele instituționale ale puterii, de exemplu: constituțiile, funcția de ministru, rolul persoanei publice. Această zonă instituțională produce strategiile și obiectivele. Ca să dau un exemplu, în SUA președintele e în continuare șeful „uzinei de producție a deciziilor”, deși și marja sa de manevră e supusă multor constrângeri, astfel încât rolul său e mai mult de arbitru decât de decident absolut.

În majoritatea statelor democratice, în diverse grade, lucrurile stau la fel. În jurul acestei „uzine”, există o „zonă de gravitație” a grupurilor organizate care formează judecăți colective sofisticate. În acest joc al influențelor din afara „uzinei”, distingem cluburile, think-tankurile, institutele de cercetare, despre care am vorbit anterior, dar

și grupurile de presiune, grupurile de lobby, care dau naștere la interpretări extreme, cum ar fi aceea că politica externă americană, spre exemplu, nu ar fi decât „rezultanta unor tocmești obscure între lobby-uri naționale și străine”. În sfârșit, în România și Franța, nu există aceeași repartitie pentru rolul acestor rețele. În Franța sunt ascultate, sunt luate în seamă, cred că asta semnifică influența.

Noțiunea de „oligopol de decizie” este de interes general. Oamenii care au responsabilități trebuie să poată reflecta într-o manieră deschisă. Deschisă înseamnă între ei, dar și cu lumea exterioară. Trebuie descurajată, pe cât posibil, tendința de a se lua decizii „în cerc închis”, restrâns. Influențarea deciziei guvernamentale se realizează într-un sens pozitiv, fără nicio legătură cu speculațiile actuale, totul trebuie gândit ca interes general, la nivel planetar, într-o manieră pozitivă.

Consilierii sunt prizonieri ai conformismului ambiant

Q: Rezumând la maximum, care ar fi principala armă a influenței subtile?

T.M.: Cred că cea mai bună modalitate, cea mai simplă manieră de a obține influența este accesul. Când ai acces la discuția decizională, înseamnă că poți vorbi, adică dacă spui ceva, ești ascultat, dacă scrii ceva, ești citit, astfel se măsoară influența. La un al doilea nivel se regăsesc în decizii dovezi prin care ceea ce ai spus și ce ai scris, a contat, a contribuit la luarea deciziei, dar totul este la un nivel relativ subtil. Cred că trebuie explicat publicului că, în ziua de azi, lucrurile sunt extrem de complicate și este esențial ca factorii care iau decizii să poată reflecta împreună cu profesioniștii.

Q: Mă fac „avocatul diavolului” și vă întreb: de ce e nevoie, la modul real, de „o cedare de suveranitate” dinspre puterea publică către puterea subtilă? De ce e nevoie de „soft power”? Nu există suficientă expertiză în instituțiile legitime ale statului?

T.M.: Lucrurile trebuie privite din alt unghi. Există un „telescopaj”: punctul de vedere al generaliștilor prospectivei care produc în serie reprezentări bazate pe rațiunile ale lumii viitoare – în sensul cel mai larg al termenului – nu este același cu cel al înțelepților de la centrele de analiză și de previziuni, a căror sarcină este de a consilia guvernul. Iar punctul de vedere al acestor strategii diferă de acela al unei autorități care își angajează efectiv propria răspundere și a cărei judecată, din această cauză,

nu poate fi mai degajată sau dimpotrivă, mai reținută. Generaliștii își pot da frâu liber imaginației. Perspectiva proprie îi determină, în mod normal, să privilegieze originalitatea. În acest fel, ei își ajută interlocutorii să își lărgescă orizontul. Ei îndeplinesc acest rol îndeosebi pe lângă consilieri, prizonieri în mare măsură ai conformismului ambiant din fiecare din domeniile lor. Cum se formează în aceste condiții, în instanțele de consultanță și în departamentele implicate ale ramurii executive, reprezentările despre lume și propunerile de acțiune? Multiplicarea eșantioanelor, consilierilor și decidenților parțiali tinde să elimine singularitatea celui înzestrat cu „ochiul câmpului” și să provoace o acumulare de asigurări împotriva tuturor formelor de risc. Se aduce astfel un aer proaspăt în sistem.

Q: Ultimii ani au amorsat interesul elitelor din România față de agenda globală. Există o valorizare destul de justă, aș zice, a ideii de „soft power” și de networking. Există, de asemenea, și o masă critică de personalități bine conturate profesional, care au dorința de a reflecta la problemele naționale din perspectivă globală. Deocamdată, acestea au luat forma unei stări de spirit, Clubul România despre care am discutat. Este o chestiune de percepție, încă în România, instituția publică nu pare să înțeleagă până la capăt importanța unor asemenea demersuri...

T.M.: Când am avut privilegiul să fiu decorat cu Ordinul Steaua României, Președintele Traian Băsescu a ținut un discurs despre crearea cât mai rapidă a Statelor Unite ale Europei. Este o idee simpatică, vizionară, dar cu totul irealistă, pe termen scurt. Șansele creării Statelor Unite ale Europei, pe termen scurt, sunt absolut nule. Unele inițiativă, cu grad mare de complexitate ca acesta, ar trebui testate în genul acesta de cluburi și rețele globale, unde există profesioniștii ai ideii, ai analizei. Probabil, însă, că domnia sa nu a avut timp să discute cu oameni care au reflectat asupra acestui subiect. De aceea este foarte important ca noile elite românești să aibă posibilitatea să discute problemele României între ele, dar și problemele Europei și lumii, cu elitele exterioare României, iar cei care decid, să le ia în seamă. Consider că acest Club pe care l-ați lansat este o idee excelentă. Și nu trebuie neglijată presa, care va juca un anumit rol în determinarea percepțiilor reale. Cred că este bine, în concluzie, ca publicul căruia mă adresez prin intermediul dumneavoastră să înțeleagă că acest tip de club este unul de interes general.